

103287

Nye NS- papirer dukket opp

10.9.1984

Pf. papirer

En omfattende og verdifull samling papirer i tilknytning til Nasjonal Samling befinner seg hos en mann på Østlandet, skriver Dagbladet. Regjeringsadvokat Bjørn Haug sier at også her må eiendomsforholdet løses, men fremholder at Staten er interessert i innholdet. På antikvarhold heter det at nye «funn» kan redusere samlerverdien. Siste side

Mapper fjernet siste uke?

TORE NESS

Ved Statsarkivet på Hamar ble det i helgen oppdaget at tre mapper med dokumenter var forsvunnet fra den samlingen av NS-papirer som de overtok fra lensmannsbetjent Thor Engebretsen i Våler i forrige uke. — Vårt inntrykk er at samlingen var komplett for en uke siden, sier arkivar Yngve Nedrebø. Den delen av arkivmaterialet fra Våler som inneholder Nasjonal Samlings sentrale partikorrespondanse, ble igår overlevert til Riksarkivet i Oslo. Det er tre mapper fra dette arkivet man nå frykter kan være fjernet.

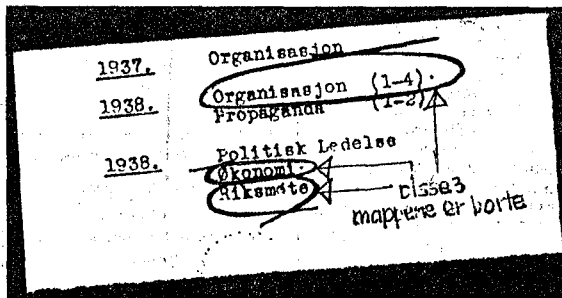
De siste fire årene har folk ved Statsarkivet på Hamar vært på leting forskjellige steder i byen for å se om de kunne finne det NS-materialet som tirsdag i forrige uke ble overlevert fra Engebretsen i Våler. I 1980 dukket nemlig det sentrale partiarkivet fra NS opp i en kjeller som folkebiblioteket disponerte, men den såkalte kasse nr. 146 manglet. Da Dagbladet for vel en uke siden fortalte at en mann på Østlandet satt inne med 8—10 000 dokumenter fra Nasjonal Samlings arkiver, var man ved Statsarkivet nok så sikre på at den savnede kasse nr. 146 var avdekket. Statsarkivar Per Øivind Sandberg kunne da også nok så raskt fastslå at det nettopp var disse dokumentene som var kommet til rette, da han sammen med folk fra Hamar politikammer reiste til Våler sist tirsdag.

Men nå viser det seg at det man trodde var en komplett samling med NS-papirer fra perioden 1936—1938, mangler tre mapper med dokumenter. Man vet også nøyaktig hvilke mapper det dreier seg om, i og med at det den 5. juni 1945 ble laget en kvittering med innholdsfortegnelse da hele NS-arkivet fra perioden 1933—40 ble overlevert til politimesteren på Hamar. Av denne kvitteringen fremgår det at kasse nr. 146 blant annet skulle inneholde fire mapper om organisasjonsforhold fra 1938. En av disse er nå forsvunnet. Det samme gjelder mappen om økonomi og dokumentene om riksmøtet fra samme år.

Selv om arkivar Yngve Nedrebø ved Statsarkivet understreker at det er en mulighet for at de savnede dokumentene kan ha forsvunnet fra den øvrige samlingen for en god stund siden, mener han at det var mye som tydet på at samlingen var komplett da representanter fra Statsarkivet inspiserte samlin-

Nasjonal Samlings partiarkiv for årene 1936—1938 kom igår på plass i Riksarkivet. Men tre mapper med dokumenter er sporløst forsvunnet. Fra venstre statsarkivar Per Øivind Sandberg, arkivar Yngve Nedrebø og Riksarkivar John Herstad. (Foto: Knut Snare)

Denne kvitteringen til politimesteren i Hamar fra 1945 er det siste sikre spor på at hele NS-samlingen har vært i politiets besittelse. I innholdslisten har vi uthevet de saksmappene som man nå frykter kan være fjernet i løpet av den siste tiden.

gen i Våler forrige tirsdag. — For en arkivar er det mye ved et slikt funn som kan antyde om samlingen stort sett har ligget i ro eller om den har vært oppdelt og gått på vandring, sier Nedrebø. — Mitt inntrykk av denne samlingen var at den stort sett har ligget slik den i sin tid ble overlevert til Hamarpolitiet. Men vi vet at den delvis har vært på vandring i den aller siste tiden, og erfaringene er at det gjerne er i slike sammenhenger ting kan forsvinne. Derfor vil vi nå gjerne gå ut med en etterlysning av de tre mappene som viser seg å være borte, sier Nedrebø.

Det var Vidkun Quisling som i 1942 selv ga ordre om at arkivene fra Nasjonal Samlings stiftelse i 1933 frem til 9. april 1940

skulle samles sentralt i Oslo. Han var først og fremst opptatt av å samle dokumentasjon om forhistorien til det som dengang var det statsbærende partiet i Norge. Men i slutten av april 1945 ble det klart at det kunne komme til kraftige krigshandlinger i hovedstaden og sammenbrudd for Quisling-styret.

Arkivmaterialet ble derfor sendt til Hamar. Her ble det det beslaglagt av Rikspolitiet i mai, og overlevert Hamarpolitiet måneden etter. Kvitteringen fra 5. juni 1945 er det 'siste' sikre spor på at hele arkivet var samlet. Det er idag ingen som kan si hva som er skjedd i tiden frem til 1980, da materialet ble hentet frem av kjelleren. Det eneste man vet, er at kasse nr. 146 er

forsvunnet på en ureglementert måte.

Når det gjelder de tre mappene som er forsvunnet fra denne kassen, vil både Riksarkivet og Statsarkivet gjøre det som er mulig for å gjøre hele samlingen komplett. — Vi vet jo heldigvis nå nøyaktig hva vi leter etter, sier riksarkivar John Herstad.

Arkivmaterialet som igår ble overlevert Riksarkivet dekker årene 1936—38, en periode som Riksarkivet til nå har hatt liten dokumentasjon fra. Det var blant annet i denne perioden det kom til brudd mellom fløyen rundt advokat J. B. Hjort og Vidkun Quisling. Det blir derfor sett på som historisk svært viktig å få fremskaffet de savnede mappene, slik at også denne perioden i Nasjonal Samlings historie kan dokumenteres mest mulig fullverdig.

Hvem som egentlig har eienomsretten til det materialet som Engebretsen i Våler har hatt, er ennå ikke avklart. Både riksarkivar John Herstad og statsarkivar Per Øivind Sandberg føler seg sikre på at dokumentene tilhører Staten, men Engebretsen selv har sagt at han ønsker en avklaring av dette spørsmålet. Han sier til Aftenposten at han ikke er ute etter å tjene penger på dokumentene, men at han vil ha en endelig avklaring på hvem som har eienomsretten til materiale av denne typen, ikke minst på bakgrunn av at det etter hans mening fremdeles finnes private samlinger av lignende art omkring i landet.